

Sabiedriskais transports – daļa no pilsētas vēstures. 3. stāsts

Kuģi, vilcieni, zirgu tramvaji un diližansi - tie ir ierasti transportlīdzekļi 19.beigās un 20.gs. sākumā; pilsētu ielās laiku pa laikam var redzēt aizbraucam kādu garlaikotu ormani. Dzīve rit nesteidzīgi. Taču tā nebūs ilgi, jo savu uzvaras gājienu jau sācis automobilis. Dažviet pasaulē, piemēram, Anglijā, tie savos pirmsākumos gan nedrīkst braukt ātrāk kā iet gājēji, (automobilim pa priekšu tolaik gāja cilvēks ar karodziņu, kas brīdināja par transportlīdzekļa tuvošanos), tomēr tehnikas progress ir straujš un nav apstādināms. Arī Ventspilī.

Mūžīgā pietura

Ir Ventspilī kāda vieta, kuru tēlaini varam dēvēt par *mūžīgo pieturu*. Tā atrodas pašā pilsētas centrā – Kuldīgas – Ganību un Lielās ielas krustojumā, un pašlaik to pazīstam kā pieturu “Centrs”. Padomju laikos tautā teica – *pie apaļā kioska* (tur bija apaļas formas laikrakstu kiosks), bet pirms tam šī vieta bija pazīstama kā Siena tirgus. Jau no seniem laikiem tur apstājas zirgu pajūgi, atrodas ormaņu stāvvietas, bet pēc tam – autobusu pietura.

Ormaņu arteļi

Ventspils iedzīvotājus, kuriem bija slinkums nelielos attālumus mērot kājām vai arī nepieciešams aizvest kādu lielāku bagāžu, pa pilsētu veda ormaņi: gan vieglie jeb pasažieru, gan smagie – jeb kravas ormaņi. 19.gs.20. un 30.gados Ventspilī ir 5 ormaņu stāvvietas, no kurām populārākās ir jau iepriekš minētais Siena tirgus, bet otra - Pils un Ūdens ielas stūrī. Braukšanas maksu vieglajiem ormaņiem noteica Ventspils pilsētas municipalitāte, paredzot atšķirīgus dienas un nakts tarifus.

Ormaņu dzīve ir rosīga. Viņi ir vieni pirmajiem, kuri pilsētā dibina sabiedriskas un profesionālas organizācijas, apvienojoties arteļos. 20.gs. 20. gadu beigās un 30.gadu sākumā Ventspilī ir aptuveni 200 smago un vairāk nekā 20 vieglo ormaņu. Lai arī pārvadājumi ar zirgiem tiek organizēti pat vēl pēc Otrā pasaules kara, ormaņu skaits lēnām sarūk jau pagājušā gadsimta 30.gados, jo, kā teicis dzejnieks Aleksandrs Čaks:

*“Auto cēlais, nolakotais vaigs
Aizrauj visus – meiteni un zēnu,
Straujāks, asāks kļuvis mūsu laiks,
Mēs priekš viņa esam jau par lēnu.*

*Vakaros zēni uz
ormaņu atsperēm braukt vairs nav kāri:
visi par šoferiem slaveniem vēlas tik kļūt.”*

Pirmie auto

Ventspilī pirmie privātie automobiļi parādās 20.gs. 20 gados. Ir zināms, ka 1927.gadā Latvijā bija 1420 privātie auto un motocikli, no kuriem Ventspilī reģistrēti 11. Regulārā

autobusu satiksme Ventspilī atklāta 1924.gadā, un zināms, ka tajā laikā autobusi pieder 4 pilsētas iedzīvotājiem. Lai varētu veikt pasažieru pārvadājumus, bija jāsaņem pilsētas valdes koncesija (apmēram tas, kas šodien licence), ko varēja iegūt uzņēmējs, kam piederēja vismaz 2 autobusi. Piemēram, 1937. gadā tika izsniegta viena koncesija, un tas liek domāt, ka konkurence starp autobusu īpašniekiem bijusi diezgan sīva.

Ar 2012.gada izstādes stendu par ormaņiem var iepazīties [ŠEIT](#).